

včasih precej posrečile. V baladni tehniki so obetali prvi zvezki res velikega mojstra; pri širje zasnovanih delih odpovedo navadno Aškercu moči. Ob takih prilikah se ima občinstvo priliko zgražati nad njegovo v začetku tako polnokrvno Muzo, ki se je v Aškerčevi raboti izpremenila tekom let v izmučeno, izžeto deklo.

Še nekaj o Aškercu kot liriku. Pri tako robustnem, za patologične, hipermoderne psihične finese popolnoma nedovzetnem človeku, kakor je Aškerc, je pač samoobsebi umevno, da je njegova lirika bolj miselna, nekam grčasta, krepka. Bogve kaj stalnega nam tudi v tem žanru ni ustvaril. Tukaj se hočem dotakniti le ene njegove pesmi: „Slovenski pesnik“ v petem zborniku „Pesnitev“. Pesem učinkuje tako, kakor da mu je prišla izmed vseh, kar jih je napisal v zadnjih letih, še najbolj od srca. Nerazumljivo mi je le to, kako more človek, ki pride do takih zaključkov kakor Aškerc v omenjeni pesmi, še sploh napisati kak slovenski verz. Rad priznavam, da mora biti narodni problem pri poldrugmilijonskem narodu v današnjih razmerah za mislečega duha silno zanimiv, da, naravnost zapeljiv, zlasti če zaupa bolj hladni statistiki nego navduševalnim govorom in člankom. A ko bi se dal ta problem tako enostavno rešiti, kakor ga je rešil Aškerc v svoji pesmi, bi bilo naravnost smešno biti Slovenec. Morebiti se bo imel Aškerc po vsem, kar je in bo slišal o sebi, vendarle za velikega pesnika ter se potolaži s kakim „nemo propheta . . .“ ali morebiti s temle: „Und wenn die Nachwelt mitgenießen soll — So muß des Künstlers Mitwelt sich vergessen.“ „Nachwelt“ je namreč Aškercu tisti prepereli učenjak, zakopan v preperete papirje, o katerem govori v „Slovenskem pesniku“ in za katerega piše očitvidno svoje knjige. Aškerc kopiči pridno po knjižnicah kovatev na kovatev iz same ljubezni do tistega učenjaka, da bo skozi zaprašene naočnike lahko brskal po tem, kar nam danes polje v krvi.

most nesmehljiva kritika. In to verjetnemu redaktorju Pastuškin. čenja tega lista. Tudi jo, kano ga je bolela v mu poturila tmit

ga jive pa **Časopis za zgodovino in narodopisje**. Izdaja Zgodovinsko društvo v Mariboru. Uredil Anton Kaspret. Maribor, 1911. V. 8°. 8. letnik.

Ker je obsegal sedmi letnik „Časopisa“ zaradi Vrazove spomenice 25 pol mesto običajnih 14, je bilo društvo vsled neugodnih gmotnih razmer primorano skrbiti obseg zadnjega letnika, ki je izšel v enem zvezku. Vsebina mu je raznovrstna, resno znanstvena. Za lokalno zgodovino je prispeval dr. Avg. Stegenšek s člankom „O početkih Jurklosterske kartuzije“; isti pisatelj poroča o zanimivih freskah, ki so se našle v župnijski cerkvi sv. Helene v Loki pri Zidanem mostu (str. 91). Urednik prof. A. Kaspret je opisal tužno epizodo iz zgodovine kmetskega upora l. 1573., ki se je vnel radi krutega nasilstva Franca Taha in njemu podobnih graščakov, namreč oplenitev kunšperških in podsredskih podložnikov l. 1573 (str. 21—32). Društveni tajnik dr. Fr. Kovačič je o priliki devetega rednega občnega zbora v Ormožu predaval o zgodovini Ormoža in ormoškega okraja; glavno vsebino tega predavanja nam je podal v „Časopisu“ (str. 107—115). Prof. dr. Fr. Kos je nabral nekaj „Topografičnih drobtin“, v katerih je pojasnil nekoliko takih krajevnih imen, ki jih Schroll, Neubauer, Zahn in Jaksch niso mogli pojasniti (77—80). — Skromno številce razprav o našem narodnem pravu je pomnožil dr. Ljud. Pivko s črtico o „sosečki“ (str. 11—20), ki je bila nekaka zadruga starih kmetov in želarjev. Za ta prispevek o javnem pravu podravskega Poljanca med Ptujem in Ormožem smo pisatelju hvaležni, kajti imenovana samostojna upravna organizacija gine iz življenja in spomina naših ptujskih Poljanca. — Dr. J. J. je objavil dvoje slovenskih fevdnih priseg s potrebno razlago ter nam pojasnil pomen

teh iz arhiva višjega dež. sodišča v Gradcu, izkopanih priseg (33—46). — Al. Trstenjak je izdal v slovenskem prevodu „prepodajno listino iz l. 1819.“, ki se je našla v Pušencih pri Ormožu ter nam kaže odnošaje med tlačenim ljudstvom in graščinsko gospodo. — Neprecenljive vrednosti za folkloro in dijalektologijo je narodno blago ogrskih Slovencev, ki ga je v prekmurskem narečju Št. Kuhar vestno zapisal in prof. dr. Štrekelj opremil z bogatimi pojasnili. Koliko zdravega humorja in naivnega naziranja tiči v tem narodnem blagu! — Dr. Fr. Kotnik govori o naši „brambovski poeziji“ iz leta 1809. in objavlja dve do zdaj neznani „Pesme za deželski bran“, ki jih je iz Collinovih „Lieder österreichischer Wehrmänner“ poslovenil Grundner in izdal J. Leon v Celovcu l. 1809. — Med književnimi vestmi čitamo obširno poročilo prof. Murka v znameniti Jirečkovi zgodovini srbskega naroda; Fr. Kovačič je temeljito ocenil Dopschovo zbirko deželnoknežjih štajerskih urbarjev, ki so velike važnosti za spodnještajersko zgodovino. — Pomembna se mi zdi odborova „Izjava“ na koncu letnika, ker mi priča, da ima večina gospodov ki odločuje usodo društva in „Časopisa“, o znanstvenem delu resnejše in lepše pojme, kakor oni naši politični „kulturonosci“, ki so rešitev vprašanja o ustanovitvi slovenske visoke šole pomaknili v nedogledno bodočnost (prim. str. 120).

Dr. J. Š.

Carniola. Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko. Nova vrsta. Let. III, zvezek 1. (V Ljubljani 1912.)

Prva številka novega letnika prinaša dr. Lokarjevo zanimivo študijo o belokranjski hiši. S tem obširnim opisom nam je pisatelj odprl novo stran slovenskega narodopisja, kajti razen Rusa Haruzina in Murkove monografije o jugoslovanski hiši nimamo o tem predmetu ničesar imenovanja vrednega. Po informativnem uvodu govori dr. Lokar o hiši in njeni notranjščini, nato o poslopjih, ki spadajo k hiši, o svetilih in tehniki belokranjske hiše. Za naše razmere bogato in lepo opremljena razprava hrani v sebi dragocen zaklad narodne nomenklature. Želeti je, da se z isto temeljitostjo in ljubeznijo pokažejo še ostali deli naše domovine, kakor sta storila za Belokranjce dr. Lokar in Šašelj. — Dr. Fr. Kidrič je objavil „Donesek k zgodovini kočevske narodne pesmi“; poleg do zdaj znanega gradiva nam prinaša članek tudi mnogo novega. Spis je namenjen v prvi vrsti nemškimi znanstvenikom in vendar je pisan v slovenščini; naj ga v tem oziru posnemajo dosledno vsi naši pisatelji, ako hočejo priboriti slovenskemu znanstvu ugled tudi pri sosedih. — Izmed ostale vsebine tega zvezka bodi omenjeno, da je l. Hafner končal svojo obširno monografijo o metuljih, in da je prof. A. Paulin napisal daljši članek ob stoletnici c. kr. botaničnega vrta v Ljubljani, o katerem večina Ljubljančanov niti ne ve, da ga imamo. — V slovstvenem delu poročajo Mantuani, dr. J. Gruden in Ferd. Seidl. L. Pintar je priobčil imenoslovno črtico „Stehanja vas“ in dr. Fr. Kos je napisal opombe o najstarejših Turjačanih.

— l —

M. Arcibašev, Slike iz revolucije. Poslovenil Anton Melik. Založil Štefan Klavs. Ljubljana, 1912. 8°. 167 str. Cena broš. 1 K 60 v.

Arcibašev je med drugimi Slovani že precej znan, tudi Nemci ga že imajo v prevodu, zato se mi zdi misel prav srečna, da je Melik seznanil tudi Slovence z mladim ruskim talentom. Najboljše njegovo delo je roman „Sanin“, ki je vzbudil mnogo zanimanja; a tudi v tej zbirki „Slik iz revolucije“ čitamo dve novelici, ki so po mnenju avtorja samega med njegovimi krajšimi spisi najbolj dovršeni, namreč „Senca jutra“ in „Krvava lisa“. Ostali dve: „Na belem snegu“ in „Na vasi“